

Η Ευρώπη μπορεί να πολεμήσει τον Πούτιν βάζοντας παλφόν στην τιμή του φυσικού αερίου

Η Ρωσία έχει εργαλειοποιήσει την ενέργεια. Πώς μπορεί η Ευρώπη να αντεπιτεθεί

Του Κυριάκου Μητσοτάκη, Πρωθυπουργού της Ελληνικής Δημοκρατίας

Ύστερα από μήνες διαβουλεύσεων και εκτροπών, ήρθε η ώρα για την Ευρώπη να θέσει παλφόν στις τιμές του φυσικού αερίου. Η Ρωσία έχει εργαλειοποιήσει την ενέργεια, με σαφή στόχο την αποσταθεροποίηση των κοινωνιών μας. Δεκαπέντε κράτη μέλη έχουν εκφράσει καθαρά την υποστήριξή τους για την επιβολή ανώτατου ορίου στις τιμές. Η Ευρώπη πρέπει να ανακτήσει τον έλεγχο της αγοράς φυσικού αερίου.

Σε κανονικούς εποχές, οι κυβερνήσεις πρέπει να αφήνουν τις αγορές να λειτουργούν ελεύθερα. Αλλά αυτοί δεν είναι φυσιολογικοί καιροί. Η Ρωσία αθετεί τα συμβόλαια και περιορίζει σκόπιμα την προσφορά. Όταν ένας παίκτης μπορεί να μεταβάλει τις τιμές κατά βούληση, δεν έχει νόημα να «αφήνουμε ελεύθερες τις αγορές». Οι κυβερνήσεις υποτίθεται ότι δομούν και ελέγχουν τις αγορές. Όταν αντιμετωπίζουμε σαφή χειραγώγηση της αγοράς, η κρατική παρέμβαση όχι μόνο δικαιολογείται, αλλά απαιτείται.

Καθώς οι τιμές αυξάνονται σε πρωτοφανή επίπεδα, η αγορά έχει πάψει να λειτουργεί. Η ρευστότητα έχει στερέψει και η μεταβλητότητα έχει κορυφωθεί, δημιουργώντας τεράστιες ευκαιρίες για προμηθευτές και κερδοσκόπους να επωφεληθούν από τις απότομες μεταβολές των τιμών. Μεγάλες ενεργειακές εταιρείες βρίσκονται υπό πίεση, ζητώντας κρατική υποστήριξη. Κανένα νοικοκυριό, εταιρεία ή κυβέρνηση δεν μπορεί να διαχειριστεί ή να σχεδιάσει γύρω από μία αγορά όπου οι τιμές κινούνται εντελώς απρογραμμάτιστα προς τα πάνω ή προς τα κάτω.

Το πρώτο τρίμηνο του 2022, σύμφωνα με τις επίσημες εκτιμήσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση πλήρωσε επιπλέον 62 δισεκατομμύρια ευρώ για την εισαγωγή φυσικού αερίου σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Ο τελικός απολογισμός για το 2022 θα ανέλθει σε εκατοντάδες δισεκατομμύρια, ίσως τρισεκατομμύρια αν συνυπολογίσει κανείς τις επιπτώσεις στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και στην οικονομία γενικότερα. Εν τω μεταξύ, το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ρωσίας είχε τριπλασιαστεί, σε πάνω από 180 δισεκατομμύρια δολάρια μέχρι τον Αύγουστο του 2022.

Οι τιμές αυτές συνέβαλαν στην προσέλκυση προσφοράς στην Ευρώπη, αλλά με υπερβολικό κόστος – εξασφάλισαμε την προσφορά, αλλά παραμελήσαμε το κόστος. Η Ευρώπη πληρώνει δύο έως τρεις φορές περισσότερο για το φυσικό αέριο σε σχέση με τα ασιατικά κράτη. Μια κάποια αύξηση των τιμών ήταν αναπόφευκτη, αλλά η επιτυχία της Ευρώπης στην προμήθεια φυσικού αερίου οφείλεται εν μέρει και στην οικονομική επιβράδυνση στην Κίνα. Κατά μέσο

όρο, σε ένα έτος, οι εισαγωγές υγροποιημένου φυσικού αερίου στην Κίνα αυξάνονται κατά 25 τοις εκατό. Μέχρι στιγμής φέτος, έχουν μειωθεί κατά 20 τοις εκατό. Αυτή η μετατόπιση, περισσότερο από τις υψηλές τιμές, επέτρεψε στην Ευρώπη να εισάγει το φυσικό αέριο που χρειάζεται.

Η Ευρώπη αντιμετωπίζει μια ανισορροπία που οι τιμές από μόνες τους δεν μπορούν να διορθώσουν. Οι εισαγωγές υγροποιημένου φυσικού αερίου στην Ευρώπη είναι σταθερές από τις αρχές του 2022, παρά τη συνεχή άνοδο των τιμών. Η δυνατότητα της Ευρώπης να αντικαταστήσει το ρωσικό φυσικό αέριο είναι εξίσου αποτέλεσμα της φυσικής όσο και των οικονομικών: όσο ψηλά κι αν ανέβουν οι τιμές, η Ευρώπη στο σύνολό της δεν μπορεί, βραχυπρόθεσμα, να αντικαταστήσει πλήρως τις ποσότητες που έχει χάσει από τη Ρωσία. Όταν η προσφορά δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις τιμές, το να αφήνεις τις τιμές να αυξάνονται επ' αόριστον είναι πράξη απερισκεψίας, όχι σύνεσης.

Αντιμέτωποι με τεράστιο κόστος, οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά πρέπει να εξοικονομήσουν ενέργεια και να στραφούν σε εναλλακτικά καύσιμα. Όλα αυτά είναι απαραίτητα. Αλλά πρέπει να κάνουμε διάκριση μεταξύ της «εξοικονόμησης» και της καταστροφής, μεταξύ της συνετής μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας και των ανεξέλεγκτων τιμών που κλείνουν τις βιομηχανίες μας και οδηγούν στη χρεοκοπία τα νοικοκυριά και τις μικρές επιχειρήσεις.

Αργά ή γρήγορα, οι αγορές θα ισορροπήσουν – αλλά χωρίς ανώτατο όριο στις τιμές, το κόστος αυτής της εξισορρόπησης θα μετρηθεί σε ζωές που θα καταστραφούν και θέσεις εργασίας που θα χαθούν. Γι' αυτό πρότεινα τον Ιούλιο ένα πανευρωπαϊκό σύστημα αποζημίωσης των μεγάλων καταναλωτών ενέργειας για τη μείωση στην κατανάλωσή τους, φέρνοντας την αγορά σε ισορροπία χωρίς να καταφεύγουμε σε ακραίες τιμές.

Η επιδιωκόμενη συναίνεση συγκλίνει προς ένα μικρό σύνολο επιλογών. Ο κοινός παρονομαστής είναι η επιθυμία να επιβληθεί ανώτατο όριο στο φυσικό αέριο εν συνόλω, όχι μόνο στις μικρές ποσότητες που εξακολουθούν να έρχονται από τη Ρωσία. Το ανώτατο όριο θα πρέπει να είναι τόσο υψηλό ώστε να λειτουργεί ως «αυτόματος διακόπτης» αλλά να επιτρέπει τη συνέχιση της δραστηριότητας της αγοράς σε λογικά επίπεδα. Έχω κατά νου ένα συγκεκριμένο ανώτατο όριο, αλλά το ποσό αυτό αποτελεί αντικείμενο εμπιστευτικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των κρατών μελών τις οποίες θέλω να σεβαστώ – γι' αυτό και δεν θα το αποκαλύψω εδώ. Στο μεταξύ, με αρκετά υψηλές τιμές, οι προμηθευτές θα εξακολουθούν να στέλνουν φυσικό αέριο στην Ευρώπη και οι καταναλωτές θα εξακολουθούν να έχουν λόγους να μειώσουν τη ζήτησή τους. Ένα πλαφόν θα πρέπει να είναι ένα όριο σχετικά με το πόσο ψηλά μπορούν να φτάσουν οι τιμές, όχι ένας τεχνητά χαμηλός αριθμός που θα αποσταθεροποιήσει τις αγορές.

Η επιβολή ανώτατου ορίου στις τιμές ενέχει φυσικά κινδύνους. Αλλά καθώς μπαίνουμε στο χειμώνα, οι κίνδυνοι της αδράνειας επιτείνονται. Δεν έχουμε την πολυτέλεια να καθόμαστε

με σταυρωμένα τα χέρια και να παρακολουθούμε τη Ρωσία να χρησιμοποιεί τους θεσμούς της αγοράς εναντίον μας. Είναι πράξη κοινής λογικής, και κυριαρχίας, να παρέμβουμε και να σχεδιάσουμε κανόνες που θα ανταποκρίνονται στην πρωτοφανή πρόκληση που αντιμετωπίζουμε. Η επιβολή ανώτατου ορίου στις τιμές του φυσικού αερίου είναι ένα αναπόφευκτο βήμα σε αυτή τη διαδικασία.